

Nr 432

Av herr **Sjönell**, om långfristiga lån till nyetablerade företag.

Det svenska näringslivet präglas i många avseenden av det starka inslaget av småföretag. Jordbruket och vissa servicenäringar domineras helt av småföretag, men också en mycket betydande del av industriproduktionen, byggnadsverksamheten och varuhandeln handhas av sådana företag. Även för framtiden får man räkna med att småföretagen på många sätt kommer att ha en nyckelroll, särskilt för näringslivets förnyelse och utveckling och för att upprätthålla en levande konkurrens.

Majoriteten av de mindre företagen är egenföretag, d. v. s. företag där ägaren ensam eller tillsammans med sin familj svarar för hela arbetsinsatsen. I ytterligare en stor grupp företag utgör ägarens arbete en väsentlig del. Särskilt under de senaste åren har dock egenföretagen minskat ganska kraftigt i antal. Man beräknar att egna företagare och deras familjer i början av 1960-talet utförde 18 procent av allt yrkesmässigt arbete i landet men att andelen sedan dess sjunkit till omkring 12 procent.

Till betydande del har denna utveckling sin förklaring i rationaliseringen och den därmed följande sysselsättningsminskningen inom jordbruket, skogsbruket och fisket. Tillgängliga uppgifter tyder emellertid på att egenföretagen också minskat ganska kraftigt inom industrin och handeln.

Minskningen har uppkommit genom att många egenföretag har lagts ner eller slagits ihop med andra företag utan att någon motsvarande nyetablering ägt rum. Liksom för strukturförändringarna i näringslivet i övrigt har drivkrafterna främst varit stordriftsfördelarnas växande betydelse och behovet av att anpassa sig till större marknader.

Det har i allmänhet inte heller funnits skäl att motsätta sig att företag har lagts ner eller slagits ihop. I ett dynamiskt näringsliv måste man alltid räkna med att sådana förändringar förekommer. Bland annat en allt snabbare produktionsförnyelse och andra marknadsförändringar ger också anledning att förmoda att det kommer att finnas tendenser till fortsatt bortfall i företagsbeståndet.

Svagheten i den nuvarande utvecklingen ligger i stället i att nyetableringarna är få i jämförelse med nedläggningarna. Förhållandena i vårt land torde på den punkten skilja sig från förhållandena i många andra ledande industriländer, bl. a. USA. Enligt min mening är detta ett tydligt tecken på att samhällsklimatet för nyföretagande och innovationsverksamhet i vårt land för närvarande är ogynnsamt.

På längre sikt kan detta förhållande leda till allvarliga konsekvenser genom att näringslivets anpassning till nya förhållanden fördröjs och nya idéer inte alltid tas till vara. Det förtjänar att nämnas i detta sammanhang att många av de företag som nu tillhör de största i landet ursprungligen arbetade i mycket liten skala — ofta som egenföretag.

En av de grundläggande svårigheterna är att den som vill starta ett eget företag som regel alltid har svårigheter att skaffa erforderligt kapital. Även för att driva en relativt liten rörelse krävs numera ofta en stor kapitalinsats för anskaffning av maskiner, för utvecklingsarbete, för uppbyggnad av en effektiv försäljningsorganisation o. s. v. Svårigheterna bottnar bl. a. i att den som etablerar sig som egen företagare inte har möjligheter att ställa traditionella säkerheter för att kunna ta upp lån i tillräcklig omfattning som påbyggnad till det kapital han själv kan satsa i det tilltänkta företaget.

Vissa försök har visserligen under senare år gjorts från samhällets sida för att avhjälpa vad som i detta fall brister på kapitalmarknaden. Bland annat har ramen för företagareföreningarnas utlåningsverksamhet vidgats. Liberaliseringen av banklagstiftningen kan också ses som ett led i försöken att komma förbi dessa svårigheter.

Dessa åtgärder kan dock endast få effekt för den kortfristiga kreditgivningen. Företagareföreningarna kan t. ex. inte lämna lån som löper längre än åtta, undantagsvis tio år. Alltjämt saknas möjligheter att ta upp långfristiga lån utan att behöva ställa traditionella säkerheter. Inte ens de speciella halvstatliga kreditinstituten Industrikredit och Företagskredit kan med nu gällande bestämmelser lämna långfristiga lån annat än mot säkerhet i fast eller lös egendom eller mot speciell borgen.

Det föreligger obestriddigt ett starkt behov av att kunna ta upp även långfristiga lån med minst tio års löptid utan den traditionella säkerheten i fastighet, lager o. d. Enligt min mening bör därför möjligheter skapas till sådan långivning för den som vill etablera sig som företagare, antingen genom att staten ställer garanti för lån som lämnas ut av affärsbanker och sparbanker eller genom direkt utlåning genom något av de kreditinstitut i vilka staten är delägare.

Med hänvisning till vad som anförts i motionen hemställer jag,

att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag i syfte att säkerställa nyetablerade företags behov av långfristiga lån i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 22 januari 1970

Bengt Sjönell (cp)